

Poštovani.

U prilogu su moje primjedbe i prijedlozi izmjena i dopuna Prijedloga Hrvatskoga pravopisa kakvoga ste objavili na svojim westranicama.

Srdačan pozdrav,
Miljenko Martinis
Malešnica 35,
10090 Zagreb

Miljenko Martinis

Malešnica 35

10090 Zagreb

U Zagrebu 12. svibnja 2013. godine

Institut za Hrvatski jezik i jezikoslovlje

Ulica Republike Austrije 16

10000 Zagreb

PREDMET: Hrvatski pravopis – Prijedlog – Javna rasprava – Primjedbe – daju se

Poštovani!

UVOD

Povodom nedavne objave Prijedloga Hrvatskoga pravopisa (u nastavku: Pravopis), dostupnoga putem interneta kao inačice predviđene za javnu raspravu, slobodan sam, nakon prvoga čitanja, dati vam svoje prve primjedbe i prijedloge, koje nadam se, možete uvažiti. U protivnom, molim obrazloženje koje možete objaviti kako bi i drugi izvorni govornici Hrvatskoga jezika dobili priliku uključiti se u raspravu ili nešto novo naučiti o svome jeziku i pravopisu.

SADRŽAJ

Uvod	1
O značenju i položaju jezika naroda	2
Primjedbe i prijedlozi.....	2
O imenu ili nazivu te o tvrtki pravne osobe.....	2
O rednome broju „nulti“	3
O bjelini, razmaku ili praznini	4
O pisanju dviju bjelina, o dvostrukim bjelinama	5
O dobrim pravilima pisanja ili o pravilima dobrog pisanja i slovoslaganja.....	6
O pisanju imena država	6
O pisanju dijelova cijeloga	7
O stilu pisanja Pravopisa.....	8
O mjestu naslonjenica u rečenici.....	8
O pisanju zamjene („nadimka“) za duga imena, nazive i/ili naslove.....	8

O ZNAČENJU I POLOŽAJU JEZIKA NARODA

Prije svega želim objasniti zašto sam u nazivu vaše ustanove riječ *Hrvatski* [jezik] napisao velikim, a ne malim početnim slovom, kako nalažu vjerojatno svi dosadašnji pravopisi. Ono što obilježava svaki narod prvenstveno je njegov jezik, zatim povijest, pa područje na kojem obitava, pismo kojim se služi, njegova (opća) vjerska pripadnost ...

Uzmimo, primjerice, Slovence, Srbe, Kosovare, Makedonce, Muslimane, Bugare... Oni govore Slovenski, Srpski, Albanski, Makedonski, odnosno Bugarski itd. Po načelu odstupanja od pravila, Muslimani u Srbiji, BiH, Hrvatskoj, Crnoj Gori govore Srpski, Hrvatski, Crnogorski. Da bi osigurali narodnosnu, a ne samo vjersku razlikovnost, neki od njih jezik kojim se služe i koji govore nazivaju Bosanski, Bošnjački i slično. Još jedna iznimka od pravila su Nijemci i Austrijanci, djelomice i Švicarci. Svi govore Njemački, iako se švicarski Njemački razlikuje od tzv. „hoch“ Njemačkoga otprilike kao Slovenski od Makedonskoga. Dakle, uz nekoliko iznimaka (iznimka, iznimki – Što je pravilno? Iako je ovo pitanje gramatike, a ne pravopisa, zar ne?), glavna osobina koja jedan narod razlikuje od drugih naroda jest gotovo isključivo njegov jezik.

U Pravopisu, prvo na početku 12. stranice, a zatim na 17. stranici, govori se i o pisanju velikoga početnog slova određenih riječi iz poštovanja ili iz počasti. Mišljenja sam da nazive jezika (materinskog i tuđih) upravo iz počasti, treba pisati velikim početnim slovom jer su jedinstveni, imaju tako veliku ulogu i znače puno. Ako takvo što do sada nije bilo ni poznato niti priznato ili se nije predvidjelo dosadašnjim pravopisima, ne znači da prijedlog nije razlozan, zar ne? Dakle, iz počasti prema jedinstvenome jeziku kojega su govorili moji i vaši djedovi i bake, a zatim moji i vaši roditelji, kojim govore ili će kao sljedeća generacija istoga naroda govoriti moja i vaša djeca, kojim govorim ja jer sam Hrvat, vi također, jer ste Hrvati, još jednom predlažem, pa i molim da se makar i „naredbom“ u Pravopis uvrsti pravilo pisanja naziva (svih) jezika velikim početnim slovom. Iz počasti prema mom Hrvatskome narodu! ... I jezicima drugih naroda. Govorim Hrvatski! Dakle, Hrvat sam!

Iskreno, ne vidim razloga niti opravdanja da se naziv sorte krumpira *Roko* i *Romano* ili robne marke *Vegeta*, *Staropramen* i *Argeta*, piše velikim početnim slovom, dok se istovremeno ime vlastitoga jezika omalovažava i piše malim početnim slovom – *hrvatski* [jezik].

PRIMJEDBE I PRIJEDLOZI

A sada i o onome za što ste pozvali čitatelje, građane Hrvatske, Hrvate u domovini i izvan nje. ... O prijedlogu Pravopisa kojega ste dali na javnu raspravu.

O imenu ili nazivu te o tvrtki pravne osobe

Na 14. i 15. stranici Pravopisa, pod naslovom ***Ostala imena***, navodi se: „Velikim se početnim slovom pišu jednorječna imena te prva riječ i riječ koja je i sama ime ili posvojni pridjev izveden od imena u višerječnim imenima: ... e) ustanova, organizacija i tijela, udruga, tvornica, državnih i javnih služba, banaka, knjižnica, škola, vrtića, trgovačkih središta, **tvrtka**, ugostiteljskih, turističkih i drugih objekata te njihovi dijelovi: *Hrvatski sabor*, *Vlada Republike Hrvatske*, ..., *Luka Ploče*, *Hotel Antunović*, *Radio Sljeme*, ..., *Odsjek za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu*, ..., *Velika dvorana Vatroslava Lisinskog*.“

Iako se riječ tvrtka počesto rabi i kao istoznačnica pojma poduzeće, odnosno pojma pravna osoba, pravo značenje pojma tvrtka nalazi se u području trgovačkoga prava. Tvrtka predstavlja naziv, skraćeni naziv ili dio naziva pravne osobe, poduzeća, poduzetnika s kojim se ona pojavljuje i predstavlja u trgovinskom i/ili pravnome prometu. Stoga pojmu tvrtka nije mjesto na prethodnome popisu različitih vrsta i oblika udruživanja pojedinaca, naravnih i pravnih osoba čiji se nazivi pišu početnim velikim slovom kao i osobna imena ljudi, jer tvrtka nije osoba nego bitni dio njezinog naziva.

Ispravno bi se moglo reći da se „... imena, tvrtke i nazivi trgovačkih društava, obrta, ustanova, udruga, društava, državnih, javnih ili privatnih organizacija i tijela, državnih i javnih služba, poduzeća, poduzetnika, banaka, knjižnica, sveučilišta, fakulteta, instituta, škola, vrtića, muzeja, galerija, trgovačkih središta, ugostiteljskih, turističkih i drugih objekata te njihovi dijelovi, pišu velikim početnim slovom.“

Pogledati *Zakon o trgovačkim društvima* odredbu članka 11., stavka 1. o pojmu tvrtka i odredbu članka 13., stavka 1. o sadržaju tvrtke trgovačkoga društva, zatim *Zakon o obrtu*, odredbe članka 17., stavaka 1. i 2. o pojmu i sadržaju tvrtke obrta, kao i *Zakon o ustanovama* odredbe članka 13., stavka 1, točaka 1. i 2. o tvrtki, nazivu, odnosno imenu osnivača te o nazivu ustanove.

► O značenju riječi *tvrtka*

Nastavno na pravila o pisanju početnoga velikog slova, na 18. stranici Pravopisa imamo odjeljak pod naslovom **Mala početna slova** u kojemu se govori o pravilima pisanja maloga početnog slova. „Malim se početnim slovom pišu: ... f) neslužbeni i kolokvijalni nazivi pripadnika ili sljedbenika društvenih organizacija, udruga, stranaka, skupina, učenja, ideja i slično: dinamovac, zetovac (zaposlenik ZET-a), hepovac (zaposlenik HEP-a), ferovac (student FER-a), pravaš, sokratovac, informbiroovac, končarovac (zaposlenik tvrtke Končar), goranovac (član zbora „Ivan Goran Kovačić“), starčevićanac, radićevac, velikohrvat, sveslaven.“

I ovdje se riječ *tvrtka* rabi kao istoznačnica pojmova *poduzeće*, *poduzetnik* ili *trgovačko društvo*, što ne bi trebalo. Ispravno bi bilo: „(zaposlenik poduzeća Končar)“ ili „(zaposlenik trgovačkog društva Končar)“.

O REDNOME BROJU „NULTI“

Na 24. stranici Pravopisa, gdje se navode pravila o pisanju rednih brojeva brojkama (1., 2., 7., 238. ...) i slovima (prvi, drugi, sedmi, dvjestotridesetosmi ...), uvedena je fikcija, izmišljotina *nulti* (0.) i logički pogrešan pojam kao da se stvarno radi o rednome broju, dok on kao takav ne postoji. Ako je nešto *prvo*, onda ispred toga nema još nečega. Ispred prvoga nema ničega! U suprotnome, za ono što smo netočno mislili, govorili i pisali da je *prvo*, a pokazuje se da to nije, onda je *prvo* u stvari *drugo*, *drugo* je *treće* i td. „*Nulto*“ naprosto ne postoji i kao primjer bi ga ovdje trebalo izbaciti.

- Točno je da na brojevnome pravcu označenom pozitivnim jediničnim vrijednostima 1, 2, 3, ... itd. u smjeru prostiranja brojevnice imamo i točke označene s 0, - 1, - 2, - 3 itd. u suprotnome smjeru koje zajedniči (osim 0) nazivamo negativnim brojevima. To ipak ne znači da onda imamo i redne brojeve - 0. (*minus nulti*), - 1. (*minus prvi*), - 2. (*minus drugi*) itd. iako je u matematici sve stvar dogovorene aksiomatike onoga tko razvija određenu matematičku teoriju, sve dotle da bismo mogli odrediti i imati pojam negativnog rednog broja. No tu se ne radi o uobičajenom i standardnom

značenju pojma redni broj, pa bi stoga iz primjera trebalo izbaciti broj *0. (nulti)* kao redni broj ili čak suprotno, istaknuti da se pojam „*nulti*“ rabi pogrešno, kao 'nazovi' (kvazi) redni broj, dok u stvari takav ne postoji, jer predstavlja logičku pogrešku.

- ▶ Tu se možemo prisjetiti i rasprave o godinama prije nove (naše) ere i poslije nove (naše) ere, odnosno nakon Kristova rođenja. Često se može čuti i pročitati da neki govore o *0. (nultoj)* godini. Slično prethodnome 0 (nula) u kalendaru ne predstavlja godinu nego samo vremensku točku koja dijeli 1. godinu prije Krista od 1. godine po Kristovu rođenju. Od točke 0 (*nula*) do točke 1 (*jedan*) teče 1. (*prva*), a ne 0. (*nulta*) godina.

Još je veća nepravilnost govoriti o „*nultoj stopi PDV-a*“, o „*nultoj kamatnoj stopi*“ i slično, jer se ovdje iznos, brojčana vrijednost neka veličine koja nije redni nego glavni broj, zamjenjuje 'nazovi' rednim brojem „*nulti*“. Potpuna besmislica je govoriti o „*nultoj toleranciji na zlostavljanje (žena, djece)*“ kad se u stvari radi o tome da se „*zlostavljanje neće tolerirati*“ odnosno da je „*razina (naše) tolerancije na zlostavljanje (žena, djece) nula*“ tj, „*da ne postoji*“. Ovo je samo još jedan primjer nepravilne zamjene glavnoga broja 'nazovi' rednim.

O BJELINI, RAZMAKU ILI PRAZNINI

Na 33. i 34. stranici Pravopisa dana su pravila uporabe i pisanja pravopisnih znakova. Pored *točke, zareza, upitnika, uskličnika* i drugih dobro poznatih pravopisnih znakova, vjerojatno prvi put da se kao pravopisni znak navodi i toliko opširno obrađuje *bjelina (praznina, razmak)* između riječi. *Bjelina* je jedan od rečeničnih i pravopisnih znakova čija je učestalost uvjerljivo najveća. Stoga je ona jedan od najvažnijih pravopisni znakova koji se vrlo često ne rabi tamo gdje bi trebalo, ponajviše iza točke.

Bjelina (razmak, praznina) do sada su se samo podrazumijevali, kao da se radi o nečemu toliko očitom i jasnom da se o tome nema što raspravljati i pisati, a kamo li štogod propisivati. No nije tako, što dokazuje i količina prostora u Pravopisu pridana ovom pitanju, odnosno količina pravila i primjera s tim povezana.

Međutim, iako se kod znaka bjeline radi o praznome, o praznini, nije uvijek bilo tako. Rimljani (stari Latini) određeno su vrijeme pisali bez razmaka u neprekinutome slijedu, da bi potom kao razmak između riječi koristili, ne bjelinu, nego srednju točku ('•'), trokutić ('∨') ili kvadratić ('◻'). Pa i danas bjelina kao razmak između riječi ponekad ima i svoju vidljivu inačicu, ponajprije u računalnim programima i aplikacijama za unos i obradu teksta. Primjerice, u MS Wordu, klikanjem na gumb [¶], mjesto bjelina zauzimaju vidljivi srednji kvadratići.

Međutim razmaci ili bjeline mogu biti uži i širi. Dakle, imaju svoju veličinu (širinu). U slovoslagarstvu pojedine širine razmaka imaju i svoje određene (strukovne) nazive. Širine bjelina se ravnaju prema veličini pisma i određenih slova koja tome po svojoj širini odgovaraju. Tako se koristi razmak širine maloga slova *m (eng. m-space)* ili

maloga slova n (*eng.* n-space). Danas, u doba svakodnevnog uporabe računala, razmaci se određuju i postavljaju automatski (programski). Razmjerno rijetko, samo u posebnim prilikama, traži se razmak točno određene apsolutne ili pak relativne širine. Općenito m-space širine je koja odgovara veličini pisma (12 točaka za pismo veličine 12 tipografskih točaka). N-space je pola širine m-space (6 točaka za pismo veličine 12 točaka). Špacija (spacija) ili četvrtina je pola širine n-space (3 točke za pismo veličine 12 točaka), a uglavnom se koristi za razmaknuto pisanje teksta ili pojedinih riječi u rečenici. Šire gledano, u sva tri slučaja radi se o bjelinama, ali različitih širina. Špacija se osim za r a z d v a j a n j e riječi koristi i za razdvajanje slova u riječima, tj. za razmaknuto pisanje (*tipogr.* špacioniranje, spacioniranje).

Na 34. stranici daje se pravilo o stavljanju dviju bjeline, odnosno dva razmaka iza riječi, odnosno iza teksta napisanog razmaknuto. Ovo je zastarjelo pravilo koje je vrijedilo u vrijeme mehaničkih pisaaćih strojeva, no danas je pogrešno, jer se razmak određuje računalno, a to znači automatski, razmjerno r a z m a k u između slova u riječi. U tom slučaju bi jednako povećan razmak trebao biti i ispred razmaknuto napisane riječi, a takvo pravilo u Pravopisu nije dano. Ako takvoga razmaka nema, onda program za slaganje, odnosno prijelom teksta ne radi ispravno. U svakom slučaju, pravilo o umetanju dviju bjelina iza teksta napisanog razmaknuto zastarjelo je i danas je potpuno pogrešno. Vrijeme mehaničkih pisaaćih strojeva je prošlo.

- ▶ Nastavno na pravila umetanja bjelina prilikom pisanja iznosa s navođenjem mjernih jedinica, važno je kao pravilo istaknuti da se jedinica mjere ne smije odijeliti od svog brojčanog iznosa, od vrijednosti uz koju stoji. Drugim riječima, ne smije se dogoditi da iznos zaostane na kraju jednoga retka, a pripadna jedinica mjere 'odleti' u sljedeći redak. Tu dolazimo do posebne inačice bjeline koja, osim što je određene širine (špacija), ima značajku da na tome mjestu ne dozvoljava dijeljenje prethodne i sljedeće riječi u dva retka (*eng.* non-breaking space). Stoga pravilo o pisanju novčanih iznosa navođenjem oznake valute ispred ili iza, ili neke vrijednosti određene fizikalne veličine zajedno s pripadnom jedinicom mjere treba proširiti pravilom o nedijeljenju, odnosno o uporabi bjeline koja ne dijeli prethodni i sljedeći tekst u dva retka.

O pisanju dviju bjelina, o dvostrukim bjelinama

Pravilo koje bi govorilo pisanju dviju bjelina u današnje vrijeme je postalo potpuno nepotrebno. S obzirom da se mehanički pisaaćih strojevi gotovo više uopće ne rabe, preostala su dva načina pisanja – rukopisni i računalni. U rukopisnom pisanju ne postoji pojam dvostruke bjeline ili dvostrukog razmaka nego samo uža (manja) ili šira (veća) razmak. U računalnom pisanju kao što je prethodno istaknuto razmaci ili bjeline se odrađuju automatski (programski). Pisanju (tipkanju) dvostrukog razmaka nema mjesta te bi takvo pravilo bilo nesvrhsishodno i zbunjujuće te ga treba potpuno izbaciti. Pojedini veći razmaci trebaju se određivati matematičkim izračunom širine

(algoritamski) ili drugim sredstvima, primjerice tabulatorima, a ne uzastopnim ponavljanjem istoga znaka – bjeline, razmaka. Vrijeme mehaničkih pisaaćih strojeva je davno prošlo. Može se jedino istaknuti kao primjer otpaloga, nepotrebnog i danas suvišnoga pravila.

O DOBRIM PRAVILIMA PISANJA ILI O PRAVILIMA DOBROGA PISANJA I SLOVOSLAGANJA

Slično ovome, postoje još neka navedena pravila dobrog pisanja, a ona su sljedeća:

- ▶ Riječi ne treba rastavljati na kraju stranice prilikom prelaska na novu stranicu. Takve riječi trebaju biti cijele, nerastavljene, prenesene na sljedeću stranicu, a tekst na tome mjestu isključen onako kako je isključen sam odlomak (ulijevo, udesno, u sredinu, poravnat). Ovo pravilo pogotovo se odnosi na rastavljanje riječi prilikom prelaska s desne, neparne stranice na lijevu, parnu.
- ▶ Na kraju stranice ne treba započinjati pisanje novog odlomka čiji bi jedino prvi redak stao na tu stranicu, dok bi se sav preostali tekst odlomka od jednog ili više redaka 'prelio' na sljedeću. Svi odlomci od jednog do tri retka uvijek trebaju biti zajedno, na istoj stranici.
- ▶ Posljednji redak odjeljka ne bi trebao sadržavati jednu riječ, pogotovo ne kratku riječ od 1 do 4 slova. Isto tako ne bi trebalo rastavljati riječi na kraju odjeljka tako da se u posljednji redak prenesu posljednja 2 do 4 slova rastavljene riječi.
- ▶ Jednoslovne veznike i prijedloge ne bi trebalo ostavljati na kraju retka nego bi ih u pravilu trebalo prebaciti na početak sljedećega, zajedno s tekstom koji slijedi, odnosno s kojim povezuju prethodni ili sljedeći tekst.
- ▶ Općenito, jednoslovne riječi, znakove, pokrate i slično, ne treba ostavljati na kraju retka, osim oznaka ili brojki koji čine cjelinu s prethodnim tekstom, primjerice kućni broj iza naziva ulice *Savska 4*, novčani iznos iza kojega je oznaka valute 23 € i slično.

O PISANJU IMENA DRŽAVA

Ustavno-politički u Europi postoji nekoliko oblika vlasti. Europske države su uglavnom republike ili monarhije. Veći dio europskih država su republike (Francuska, Italija, Mađarska, Slovenija, Češka, Hrvatska, Bugarska itd), ili su savezne republike (Njemačka), odnosno federativne republike (Austrija). Manji dio su monarhije, kraljevine (Španjolska, Belgija, Danska, Norveška, Švedska) ili vojvodstva (Luksemburg, Lihtenštajn, Monako itd), a jedna je konfederacije (Švicarska).

Sve te države imaju svoja službena, uglavnom ustavna imena. U razgovoru i neslužbeno koristimo skraćena imena. Tako vrlo rijetko govorimo Republika Mađarska ili Republika Slovačka. Umjesto toga jednostavno kažemo Mađarska i Slovačka. Sva ta imena su nam poznata od davnina i u njima nema ničega spornog. Sve do raspada Čehoslovačke i njene podjele na dvije neovisne države, obje republike, na Češku i Slovačku.

Međutim, pod utjecajem engleskoga govornog područja, u Hrvatski ulazi nama dotad nepoznat i stran jezični sklop – *Češka republika*. I to samo zato što u engleskom govornom području ne postoji ime *Czechia* za Češku, kao što postoje imena Slovakia, Slovenia, Croatia. Hrvatski jezik nema tu poteškoću, jer mi oduvijek govorimo Češka, Slovačka, odnosno Mađarska, a nikad nismo rabili sintagme *Češka republika* ili *Slovačka republika*. U Hrvatskome jeziku oduvijek je bilo službeno *Republika Češka*, *Republika Slovačka* ili *Republika Mađarska*.

Uvezeni oblik *Češka republika* neprirodan je i potpuno je nepotreban i suvišan te ga treba odbaciti, a u Pravopisu ga navesti jedino kao nepravilan uz objašnjenje po čemu je u biti pogrešan.

O PISANJU DIJELOVA CIJELOGA

Dijelovi cijeloga, dijelovi neke cjeline pišu se različito, ovisno o kakvoj cjelini se radi. Tako za dio stvari podijeljene na dva jednaka dijela govorimo da su to *polovice* ili *polovine*. Uvriježeni je stav da su *polovica* i *polovina* istoznačnice. No, riječ *polovica* uglavnom se odnosi na i rabi se za opipljive stvari, dok se riječ *polovina* rabi za apstraktne pojmove. Analogon *trećini* u Hrvatskome ne postoji. *Trećica* nije zabilježena. Za *četvrtinu* analogon je *čtvrta* (primjerice „juneća četvrtica“ kao dio juneta mesarski obrađenog određenim rezom, rasjekom). Tako govorimo o „*prednjoj svinjskoj četvrtici*“ itd. Riječi *petica*, *šestica*, *sedmica* više nisu analogoni riječima koje znače dio cjeline kao što su *petina*, *šestina* ili *sedmina*.

Treći oblik *polovinka* koristi se kad je riječ o glazbi, a odnosi se samo na pola duljine trajanja cijele note ili na dvije dobe. *Čvrtinka* traje jednu dobu, *osminka* pola dobe, *šesnaestinka* četvrtinu dobe itd. Vezano uz pojam vremena, razlikujemo *osminu* (sekunde) i *osminku* (cijele note), *desetinu* (litre) i *desetinku* (sekunde), *šesnaestinu* i *šesnaestinku* (četvrtinu dobe). Kod navedenih parova prve riječi predstavljaju dio neke cjeline – osmi dio, deseti dio ili šesnaesti dio kad tu cjelinu podijelimo na osam, deset ili šesnaest jednakih dijelova.

Dakle, kad se radi o vremenu i djelićima (intervalima) vremena, razlikujemo riječi koje se koriste u području glazbe, prilikom skladanja i izvođenja glazbe, tijekom pisanja i čitanja nota i notnih predložaka (partitura), od područja mjerenja trajanja vremena (u znanosti, u sportu i slično). Tako je *polovinka* nota koja traje *polovinu* cijele note ili dvije dobe, *trećinka* – *trećinu* cijele note, *čvrtinka* – *četvrtinu* ili jednu dobu, *osminka* – *osminu* ili *četvrtinu* dobe, a *šesnaestinka* – *šesnaestinu* cijele note ili *pola* dobe.

Vezano uz mjerenje vremena, posebice u sportu, imamo slične, ali po značenju ne i istovjetne riječi. Tako govorimo o *desetini sekunde* ili o *desetinki*, o *stotnini sekunde* ili o *stotninki*, o „*tisućini sekunde*“ ili o *tisućinki* (a ne o „*tisućinki sekunde*“ niti o *tisućini*).

Dakle, ispravno bi bilo „*dužan je predati desetinu prinosa*“, „*do kraja je preostala samo još desetinka (desetina sekunde)*“, ali „*ovaj stavak se izvodi u tro-osminkome taktu*“. Isto tako,

ispravno bi bilo „*utovario je teleću polovicu*“, „*stigao je na cilj samo polovinu sekunde kasnije od pobjednika*“, „*ove tri polovinke treba izvesti suzdržano*“.

Predlažem da se sve ovo u Pravopisu posebno istakne i podupre primjerima.

O STILU PISANJA PRAVOPISA

Na kraju, ali ne i posljednje, dvije načelne primjedba na način ili stil pisanja kojim se pisci Pravopisa služe.

- ▶ Prva se odnosi na mjesto naslonjenica (enklitika) u rečenici. Dakle, koristi se inačica u kojoj se naslonjenice nalaze na drugome mjestu. Primjerice, već na 2. stranici, u *Predgovoru*, možemo pročitati:

O mjestu naslonjenica u rečenici

„Ovaj **će se** pravopis sastojati od dvaju dijelova: od pravopisnih pravila (propisa) te od pravopisnoga rječnika (popisa). U prvome **se** dijelu s pomoću pravila obrađuju pravopisne teme, a u drugome će se donijeti popis riječi u kojima je kakav pravopisni problem. / U javnu **se** raspravu upućuje prvi dio *Hrvatskoga pravopisa*, tj. pravopisna pravila. S konačno oblikovanim pravopisnim pravilima uskladit će se pravopisni rječnik. / U pravopisnim **smo** rješenjima slijedili hrvatsku pravopisnu tradiciju i praksu, pa u načelu nismo mijenjali rješenja jednaka u svim suvremenim pravopisima. Takva **smo** rješenja mijenjali samo temeljem načela sustavnosti i ovjerenosti u uporabi. Razlog je i posve praktičan: cilj nije bio izraditi pravopis koji će pismene ljude učiniti nepismenima.“

Mišljenja sam da se radi o stilski obojenom, a ne o standardnom književnom izražavanju. Predlažem piscima Pravopisa da prvonavedeni oblik napuste i zamijene ga drugonavedenim:

„Ovaj pravopis sastojat **će se** od dvaju dijelova: od pravopisnih pravila (propisa) te od pravopisnoga rječnika (popisa). U prvome dijelu s pomoću pravila obrađuju **se** pravopisne teme, a u drugome donijet **će se** popis riječi u kojima je kakav pravopisni problem. / U javnu raspravu upućuje **se** prvi dio *Hrvatskoga pravopisa*, tj. pravopisna pravila. S konačno oblikovanim pravopisnim pravilima uskladit **će se** pravopisni rječnik. / U pravopisnim rješenjima slijedili **smo** hrvatsku pravopisnu tradiciju i praksu, pa u načelu nismo mijenjali rješenja jednaka u svim suvremenim pravopisima. Takva rješenja mijenjali **smo** samo temeljem načela sustavnosti i ovjerenosti u uporabi. Razlog je i posve praktičan: cilj nije bio izraditi pravopis koji će pismene ljude učiniti nepismenima.“

Naime, ovime se postiže da subjekt ili objekt na početku rečenice uvijek čini jednu jasnu nepodijeljenu cjelinu: *Ovaj **će se** pravopis sastojati od dvaju dijelova* > *Ovaj pravopis sastojat **će se** od dvaju dijelova*: ili *Predsjednik **je** Republike dr. Josipović napisao ...* > *Predsjednik Republike dr. Josipović napisao **je** ...*

O pisanju zamjene („nadimka“) za duga imena, nazive i/ili naslove.

U istome primjeru nalazimo i drugu primjedbu koja se odnosi na skraćivanje višerječnica (sintagmi), imena, naziva ili naslova koje se u tekstu često ponavljaju, po mogućnosti jednorječnom zamjenom uz poštivanje pravila o pisanju početnoga velikog i malog slova. Naime, ako se skraćuje višerječnica, ime, naziv ili naslov koji se po pravilu piše početnim velikim slovom, isto mora vrijediti i za skraćeni oblik, njegovu zamjenu. Tako se u pravnim aktima skraćuju dugi nazivi

zakona i drugih propisa ili imena stranaka uz koje stoje adresa sjedište i određeni osobni identifikacijski broj. Primjerice:

a) Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima *predviđa da zakoniti posjednik može ... Sukladno odredbi članka X., stavka Y. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima ...* > Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima *(u nastavku: Zakon o vlasništvu) predviđa da zakoniti posjednik može ... Sukladno odredbama Zakona o vlasništvu ...* > Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima *(u nastavku: Zakon) predviđa da zakoniti posjednik može Sukladno odredbama Zakona ...*

ili

b) *Ivan Horvat, pok. Stjepana, iz Zeline, Ulica Ante Starčevića 197, OIB 12345678901 (u nastavku: Prodavatelj) i Josip Kovač, Dragutinov, iz Slunja, Trg Petra Preradovića 96, OIB 9876543210 (u nastavku: Kupac) sklopili su dana ... ovaj ugovor. / Prodavatelj prodaje, a Kupac kupuje jednokatnu obiteljsku kuću u Rijeci, u naravi ...*

Pravilo bi moralo biti da ono što vrijedi za puno ime, naziv ili naslov, vrijedi i za zamjenu jer je ona tada u ulozi svojevrsnog „nadimka“ (*eng. nickname, alias*), u svakom slučaju u ulozi tog istog imena, naziva ili naslova. Ako se oni pišu velikim početnim slovom isto mora vrijediti i za skraćeni oblik jer u tekstu ima ulogu imena, naziva, odnosno naslova!

Nadalje, izrazi poput *zakon, Zakon, ovaj zakon* i *ovaj Zakon* imaju različita značenja, osim dakako posljednje dvije – *ovaj zakon* i *ovaj Zakon*, koje su istoznačnice bez obzira na pisanje riječi *Zakon* velikim početnim slovom. Kad riječ *zakon* napišemo malim početnim slovom, mislimo općenito na zakon, bilo koji od njih ili naprosto na vrstu propisa. Kad riječ *Zakon* napišemo velikim početnim slovom, mislimo na točno određeni zakon kojega smo prethodno u tekstu ili ranije u (raz)govoru morali odrediti. Višerječnica *ovaj zakon* dolazi u obzir samo ako prethodno nismo skratili naziv zakona na način da smo umetnuli uputu, objašnjenje: „(u nastavku: *Zakon*)“ ili „(dalje u tekstu: *Zakon*)“. Višerječnica *ovaj Zakon* je nepotrebna. Naime, ili smo naziv zakona ranije zamijenili sa *Zakon*, pa je dovoljno napisati samo *Zakon*, jer se točno zna na koji se misli, ili to nismo učinili, pa je dovoljno napisati *ovaj zakon*.

Osim toga, riječ *ovaj* u sintagmama *ovaj zakon* ili *ovaj Zakon* ima ulogu određenoga člana kakvoga poznamo iz drugih jezika, prvenstveno iz germanskih i romanskih. Stoga je i taj oblik zamjene i skraćivanja imena, naziva ili naslova u Hrvatskome nepotreban, iako ne bi bio i nepravilan. Prednost svakako treba dati obliku *Zakon* umjesto oblika *ovaj zakon*, dok je oblik *ovaj Zakon* zalihovit, a time i nepotreban:

ovaj Zakon > *ovaj zakon* > *Zakon*.

Zahvaljujem na pažnji i uvrštenju.

Srdačan pozdrav.

Miljenko Martinis